

Toptraject: koninklijke route van vmbo naar hbo

Vmbo-tl is voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, maar kent uitsluitend algemeen vormende vakken. De leerweg is een tussenstation naar vervolgonderwijs: mbo of havo. Opleidingen die flink van elkaar verschillen. Hoe bereid je je leerlingen voor op een succesvolle verdere opleidingscarrière? Hoe stel je vast waar hun kansen liggen? Een interessante oplossing is het Toptraject – een doorlopende route tl-mbo-hbo. In Twente al een vertrouwd fenomeen.

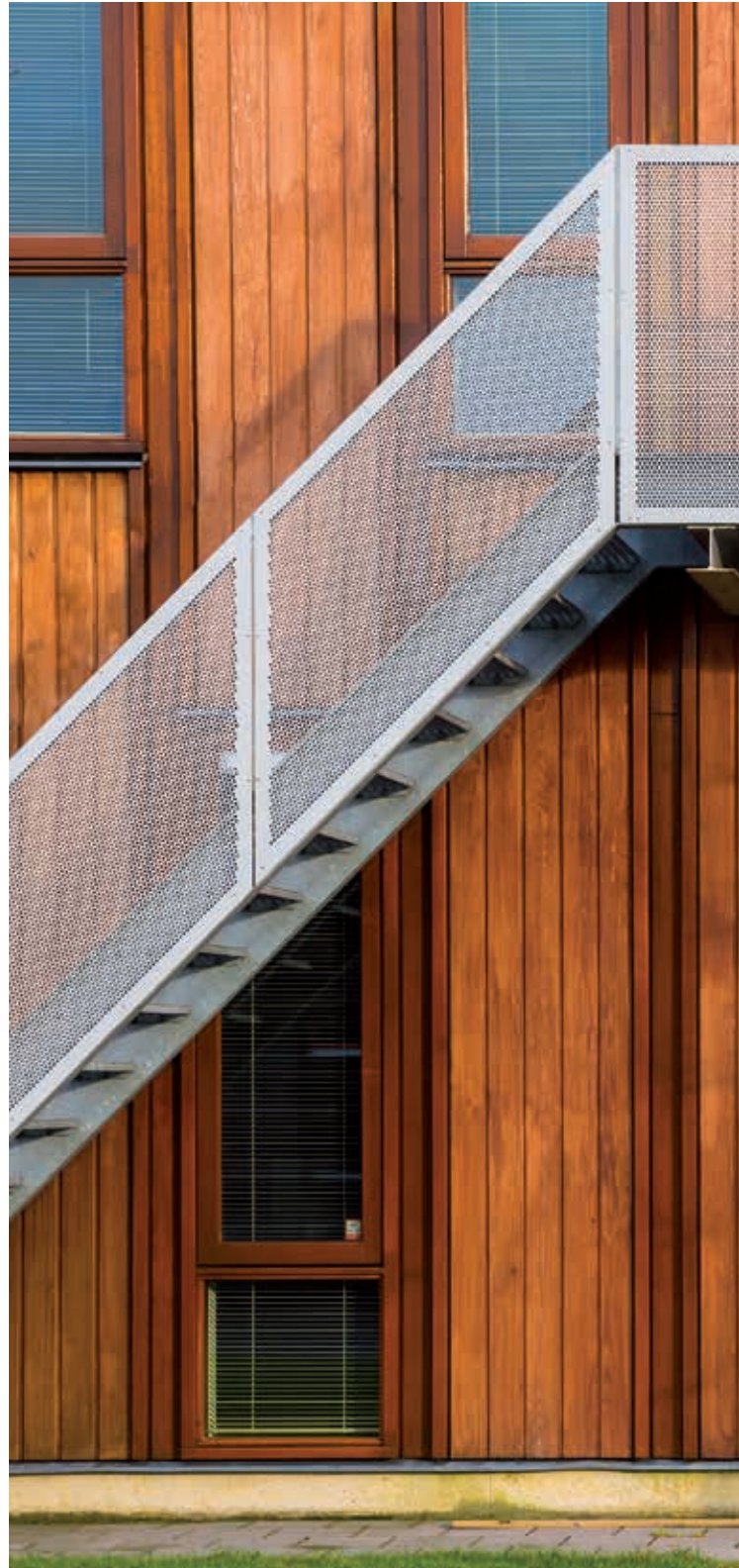
DOOR RENÉ LEVERINK

Jan Sniekers is namens SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling) al jaren actief in projecten gericht op de aansluiting van mavo c.q. vmbo-gl/tl naar het vervolgonderwijs, mbo of havo dus. In verband daarmee vroeg het *Toptraject Twente* aan SLO een bijdrage te leveren aan het ontwikkelen van een doorlopende route van vmbo via mbo naar hbo. Toptraject Twente is een regionale samenwerking van elf vmbo-scholen, ROC van Twente en Saxion Hogeschool, gericht op een doorgaand leertraject (vmbo-mbo-hbo) voor getalenteerde en praktisch ingestelde vmbo'ers die via het mbo een hbo-diploma willen halen. Sniekers: 'Essentieel is dat er aan de leerlingen bepaalde eisen worden gesteld om die route af te mogen leggen. Ze moeten zich kunnen oriënteren op hun toekomst en loopbaan, beschikken over een aantal algemene vaardigheden die uiteindelijk in het hbo onontbeerlijk zijn, zoals abstract en kritisch denken en zelfstandig leren, functioneel taalvaardig zijn en een zekere beheersing hebben van rekenen en wiskunde. En dat alles in een context waarin zoveel mogelijk gedifferentieerd wordt gewerkt.'

Uit allerlei onderzoeken blijkt dat leerlingen in het reguliere tl-onderwijs te weinig worden uitgedaagd.

Op weg naar het hbo

Een van de deelnemende scholen is de bovenbouwlocatie van VMBO De Spindel in Hengelo. Vincent Schenke (leraar maatschappijvakken) is coördinator van het Toptraject, dat

volgens hem uitstekend past bij de voor zijn school (ongeveer zeventig leerlingen) kenmerkende kleinschaligheid: 'Onze kracht is de aandacht voor de individuele leerling. Juist ook de leerling die erbovenuit steekt. Die meer aankan en met recht mag anticiperen op een toekomst in het hoger beroepsonderwijs. In leerjaar 3 zitten alle leerlingen in het Toptraject. Aan het eind van dat jaar wordt bepaald welke leerlingen in leerjaar 4 kunnen doorgaan met het Toptraject. Daar krijgen ze vervoliprogramma's voor Nederlands, rekenen en wiskunde,

loopbaanoriëntatie en algemene vaardigheden, als voorbereiding op de overstap naar het ROC, waar het Toptraject doorloopt met weer een aantal aparte programma's, gericht op een succesvol verblijf op het hbo.' Schenke legt uit hoe er in het vierde leerjaar als het ware over het mbo heen al naar het hbo gereikt wordt: 'Het sectorwerkstuk moet inhoudelijk al richting hbo gaan. Ze moeten een onderdeel schrijven over een beroep op hbo-niveau. Ze lopen een dag mee met een hbo'er. Niet met een mbo'er.'

Extra uitdaging

Een van de problemen waar leerlingen in het mbo tegenaan lopen is volgens Schenke dat ze in het voortraject verkeerde keuzes gemaakt hebben: 'Sommigen hebben geen idee welke kant ze op willen. Of ze zijn op zich capabel voor een hbo-opleiding, maar hebben in het mbo de verkeerde richting gekozen. Er zijn ook leerlingen die maar voor de havo-route kiezen, omdat ze niet weten wat ze willen. Dat is vaak niet de meest motiverende reden. Een intensieve loopbaanoriëntatie had ze misschien op een succesvol en relevant mbo-spoor gezet.' Maar het gaat om meer dan het maken van de juiste keuze. Uit allerlei onderzoeken blijkt dat leerlingen in het reguliere tl-onderwijs te weinig worden uitgedaagd. Sniekers: 'Ze geven zelf ook aan dat ze veel meer kunnen dan wat van ze gevraagd wordt. Het Toptraject zorgt voor die gewenste extra uitdaging. We zien bij de deelnemende scholen dat leerlingen soms 'aangestoken' worden door het Toptraject en aangeven ook graag mee te willen doen.'

'Het is prachtig om te zien hoe sommige leerlingen talenten laten zien waarvan niemand wist dat ze die hadden.'

Onvermoede talenten

Hoe ziet het leven van een Toptraject-leerling eruit op De Spindel? Schenke: 'In het derde leerjaar volgen alle leerlingen het Toptraject. Dat betekent dat zij voor Nederlands, rekenen en wiskunde extra uitdagende programma's krijgen. Daarnaast is er een aantal projectweken per jaar. Dan brengen de leerlingen de vaardigheden die ze zich in de lessen eigen hebben gemaakt, zoals zelfstandig leren, samenwerken en presenteren, in praktijk om ons te laten zien dat ze terecht Toptraject-leerling zijn. In samenwerking met SLO hebben we twee thema's ontwikkeld: 'CSI', waarbij de leerlingen forensisch onderzoek moeten doen naar een fictieve moordzaak in de school, en het maken van een reisprogramma voor mensen met een lichamelijke handicap. De leerlingen houden in die week dagelijks een vlog bij over hun ervaringen en belevenissen, wat in feite natuurlijk een manier van presenteren is. Ze werken in groepen van vier en maken met elkaar een planning van wat ze in de projectweek allemaal af moeten handelen. Ze moeten ook zelf een excursie bedenken. Bijvoorbeeld een bezoek aan een bedrijf of een andere instantie. Daarover moeten ze vervolgens weer een Engelstalige flyer maken. Via de elektronische leeromgeving krijgen ze alle benodigde hulpdocumenten en informatie over inhoudelijke eisen, data en deadlines. Het is prachtig om te zien hoe sommige leerlingen talenten laten zien waarvan niemand wist dat ze die hadden – ook zichzelf niet. De leden van de groep moeten verantwoordelijkheden en taken verdelen. Iemand is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor het vullen en bijhouden van hun speciale Facebook-projectpagina. Die is mede bedoeld om de ouderbetrokkenheid te vergroten. Op die pagina komt ook de vlog die dagelijks door de groep wordt gemaakt. Op de vrijdagmiddag presenteren de groepen hun eindproduct waarin ze een overzicht geven van de

ervaringen die ze die week hebben opgedaan. De vorderingen die ze gemaakt hebben leggen ze vast met behulp van *rubrics*, die het uitgangspunt zijn voor het voortgangsgesprek met de begeleider. In de volgende projectweken wordt vervolgens gefocust op de besproken aandachtspunten.'

Bekendheid

SLO heeft met het oog op de aansluiting van vmbo-g/tl naar het vervolgonderwijs met verschillende scholen gewerkt aan de ontwikkeling van speciale programma's voor functionele taalvaardigheid, rekenen/wiskunde en loopbaanoriëntatie. Toen het Toptraject SLO om ondersteuning vroeg op ongeveer dezelfde terreinen is gekozen voor 'train de trainers'-trajecten. Sniekers: 'Deze waren gericht op het opleiden van kartrekkers in de school. Daarnaast hebben we samen met een docentontwikkelteam gewerkt aan programma's en materialen voor algemene vaardigheden. Binnenkort komen we met een geheel vernieuwde website over de doorstroming vanuit vmbo-g/tl.' Schenke tekent aan dat het Toptraject-project op zijn school nog in de kinderschoenen staat: 'Het is te vroeg om conclusies te trekken over de concrete opbrengst. Onze eerste Toptraject-leerlingen zitten nu op het ROC van Twente, een van onze samenwerkingspartners. We gaan monitoren hoe ze het daar doen. Aan de hand van onze bevindingen en ervaringen zullen we het traject indien nodig aanpassen en optimaliseren. Het is beslist een kwestie van lange adem.' ●

► René Leverink is zelfstandig onderwijsjournalist.

Meer informatie: doorstroomvmbo.slo.nl/www.toptraject.nl/
www.rocvantwente.nl/site/scholieren-studenten/alles-over-mbo/toptraject.html SLO, Nynke Jansma, n.jansma@slo.nl
(contactpersoon per 15 november 2017)

Algemene vaardigheden in de aansluiting van vmbo-tl naar mbo en hbo

Een van de hulpmiddelen die SLO samen met scholen in het Toptraject ontwikkelde is een overzicht van de algemene vaardigheden waarover tl-leerlingen moeten beschikken voor een succesvolle doorstroom naar mbo en hbo.

1. *Samenwerken*: gezamenlijk een doel realiseren en anderen daarbij kunnen aanvullen en ondersteunen (onder meer initiatief nemen, taken verdelen, verantwoordelijkheid nemen voor het groepsresultaat)
2. *Zelfstandig leren*: het kunnen sturen van het leerproces en daarop reflecteren (aanpak en planning, uitvoering van de opdracht bewaken en bijstellen, reflecteren op de gekozen aanpak, etc.)
3. *Presenteren*: het effectief en doelgericht kunnen overbrengen van een boodschap in een presentatie (onder andere opbouw, hulpmiddelen, aantekeningen gebruiken)
4. *Abstract en kritisch denken*: doelgericht kunnen analyseren en logisch kunnen redeneren (zoals vragen formuleren, bruikbare informatie zoeken, kiezen en beoordelen op betrouwbaarheid, onderscheid maken tussen feiten en meningen)